

Een zwervend bestaan door Bob den Uyl

Sasje

Beschrijving

Bob den Uyl was tot voor kort een schrijver waar ik nog nooit van gehoord had. Dat ik met zijn schrijverschap in contact kwam was toeval. Het zat namelijk zo. In de kerstvakantie ging ik een week naar Moskou, naar mijn vader, Henk. Ik had net een boek gekregen van mijn oma voor kerst; 'Meisje met de parel', van Tracey Chevalier. Prachtig boek. Enfin, ik was van plan dat mee te nemen naar Moskou, zodat ik zeker wist dat ik in het vliegtuig iets zinnigs te lezen had en niet alleen het boekje met daarin aanbiedingen van de tax-free-shop en uitleg hoe je je gordel om moest doen, want dat kende ik allemaal al. Maar natuurlijk, ik had het kunnen weten, op de bewuste dag van vertrek vergat ik het boek. Vind je het gek, het was kwart over vijf 's ochtends. Gelukkig had ik voor mijn verjaardag een zeer leuk boek van Sonja gekregen, getiteld 'Verplaatsingen', van Kees van Kooten. Ik was zo slim geweest om dat alvast in mijn bagage te doen, waardoor ik het gewoonweg niet kón vergeten. (Waarom had ik dat niet met het andere boek gedaan, vroeg ik me later af.) Dus zo kwam het dat ik in het vliegtuig tóch nog iets zinnigs te lezen had, en dat merkte de andere passagiers ook, afgaand op de boze blikken als ik weer eens door een grote lachbui overvallen werd.

Het enige nadeel en het o zo leuke boekje was dat het o zo dun was. Na een vlucht van drie uur was ik niet alleen in het huis van mijn vader, maar ook op de laatste bladzijde van het boek aangekomen. Maar Henk haakte slim in op dit probleem, al snel werd het boekje van Meneer den Uyl uit de kast gehaald, want, "als ik Kees van Kooten leuk vond, dan zou ik Bobbie ook als zeer amusant ervaren". Ik, braaf als ik ben, knikte ja en begon te lezen in 'Een zwervend bestaan'.

Samenvatting

In deze verhalenbundel beschrijft den Uyl zijn reizend leven, dat begint in zijn jeugd en lang doorgaat. Dit reizen kan op verschillende manieren worden opgevat. Zo beginnen zijn jeugdherinneringen met een verhaal over de woonwijk waar hij zijn jeugd doorbracht. Hij beschrijft hier hoe de ene straat wel en de andere niet goed was, en ook hoe dat elke week kon veranderen. Zo kwam het dus voor dat je je van de ene naar de andere straat bleef verplaatsen, om maar in de goede straat uit te komen. Den Uyl reisde als het ware heen en weer tussen goed en fout. Natuurlijk wordt onder reizen ook reizen met de trein verstaan, en dat doet den Uyl

heel graag. Zo is hij eens op vakantie in Portugal, alwaar hij met de trein moet. Dit is voor hem een groot probleem, want Bob heeft last van claustrofobie. Als hij dan toch echt in de trein moet, omdat hij anders verplicht is de nacht op het station door te brengen, komt hij terecht in een trein die voller dan vol is. Hij staat opgepropt tussen schreeuwende en ruziemakende mensen, iets wat natuurlijk niet heel erg prettig is voor iemand met angst voor kleine ruimtes. Het hoogtepunt van de reis is een ruzie tussen een vrouw die twee zitplaatsen in beslag neemt, en een vrouw die daardoor moet blijven staan. De ruzie wordt erger als de vrouw die zit recht meent te hebben op de twee plaatsen, daar zij ook twee treinkaartjes heeft gekocht.

Gelukkig gaat de vrouw er bij het eerst volgende station uit.

Ook helpt den Uyl ons een handje bij het kiezen van de goede rij, door een lijst op te geven van mensen waar je nooit achter moet gaan staan. Natuurlijk zijn er dan de herinneringen aan de voetbalwedstrijd Ajax-Feyenoord, waarbij hij samen met zeer gevaarlijk uitziende Feyenoord-supporters in een coupé zit en later toch maar een biertje deelt. En zijn Italiaanse liefde, die vaarwel zegt nadat Bob niet knielt voor de Paus op het St. Pietersplein. Met zijn lengte... Daarnaast komen we te weten hoe we het beste mensen het zwijgen op kunnen leggen, hoe de Berlijnse specialiteit smaakt (vies dus...) en natuurlijk: hoe de mooiste val eruit ziet, gebeurende in een restaurant:

“De mooiste val die ik ooit heb gezien en ooit zal zien. Zo mooi was die val dat ik er met tegenzin over schrijf, liever had ik hem voor mijzelf gehouden.” “De man doet de deur achter zich dicht en struikelt dan over een zich daar op de grond bevindend voorwerp of over zijn eigen benen, dat heb ik niet kunnen vaststellen. Hij begint te vallen, maar als zijn lichaam al met een hoek 45 graden in de lucht hangt weet hij het horizontale neerpletteren te voorkomen door snel een stap naar voren te doen. En hier begint zijn bewonderenswaardige reis, want die stap verhindert wel zijn val maar herstelt niet zijn evenwicht. Om in die hoek van 45 graden te blijven dient hij steeds snellere stappen te doen. Hij bevindt zich in een pijnlijk dilemma: moet hij die stappen voorwaarts blijven doen of zal hij zich maar neer laten storten. Waarschijnlijk instinctief kiest hij voor het eerste, en zo beweegt hij zich half lopend half vallend met steeds groter wordende snelheid door de zaal.” Die val gaat nog een tijdje door en dan leest men hoe door een lichte ombuiging van zijn route de man tenslotte “op topsnelheid door de klapdeuren de keuken binnenflitst”.

Dit geeft zo'n beetje een indruk van hoe het boek eruitziet. Reizend door de 26 verhalen uit den Uyl zijn woede over de onzinnigheden die wij in het dagelijks leven meemaken. Deze verhalen hebben geen chronologische volgorde, zo springt hij van een verhaal over zijn Christelijke Jongensvereniging over op een vertelling vanuit een Duits Kuuroord, daarbij niet zelden gebruik makend van haakjes die een pagina lang open blijven. In deze haakjes worden hele problemen uitgewerkt, berekeningen gemaakt en zaken verteld die in principe niets meer te maken

hebben met de reden van de geopende haakjes. Hij komt in die stukjes aanzetten met “losse eindjes uit het verleden” en “kwellende vragen”, zoals het probleem van die oliebollenman op de kermis in Den Haag die 11 oliebollen voor Fl. 3, 50 aanbiedt. Dit nietszeggende probleem zet Bob nog jaren aan het denken.

Volgens mij heb ik nog nooit zo gelachen tijdens het lezen van een boek. De reden daarvoor is denk ik dat den Uyl herkenbare onzinnigheden onder de loep neemt. We kunnen nu eindelijk lezen hoe ze opgelost moeten worden, of hoe we er mee om moeten gaan. Eindelijk is er iemand die zich afvraagt waarom iemand 11 oliebollen verkoopt of waarom niemand opkijkt als er een man langsloopt met zijn fiets aan de hand, onderwijl “Ik heb een lekke band!”. Ik kan dit boek echt aan iedereen aanraden.

Verdieping

In elk verhaal staat het thema reizen centraal. Wat hier aan verbonden is, is het feit dat den Uyl zich bijna altijd in een niet vertrouwd omgeving bevindt. Den Uyl is vaak een buitenstaander en observeerder; hij vertelt hoe anderen zich gedragen. Daarbij gedraagt hij zich vaak wantrouwend, hij weet zich geen houding te geven. De eindbestemming van zijn reizen zijn vaak vreemde steden of landstreken. Soms reist Bob zonder doel, anderen keren zijn er congressen of Kuuroorden te bezoeken. Of het doel bereikt wordt is ook niet duidelijk. Wat ik opmerkelijk vond was dat hij, hoeveel mensen om hem heen ook, altijd eenzaam bleef. Hij scheidt zich bewust van ‘De Anderen’, zoveel mogelijk wordt het directe contact met hen vermeden. Relaties met anderen lopen vaak ook verkeerd af: tegen vrienden maakt hij verkeerde opmerkingen en ook vriendinnen blijven niet lang. Eenzaamheid, reizen, onvertrouwd; zouden dus thema’s kunnen zijn uit ‘Een zwervend bestaan’.

De fabel van dit verhaal zijn de belevenissen van den Uyl op het gebied van reizen, beginnend bij zijn jeugd, tot in het heden. Deze gebeurtenissen staan echter niet in een chronologische volgorde, fabel en sujet wijken dus van elkaar af.

Het verhaal wordt verteld door Bob den Uyl, het verhaal is dus geschreven in de ikvertelsituatie.

De ruimte waarin het verhaal zich afspeelt is bepalend voor het boek. De ruimte zorgt voor nieuwe mensen, voor nieuwe indrukken en dus ook voor nieuwe ergernissen. Je kunt bijna zeggen dat de ruimtes een hoofdrol spelen in het boek. Aan de hand van de ruimtes doet den Uyl zijn verhaal, en natuurlijk, hij reist om bij een bepaalde ruimte te komen.

De periode waarin het boek werd geschreven, 1977, was een tijd waarin

uitvoeriger dan ooit werd bericht over de sociale werkelijkheid. Dichtbij en veraf, in details en in grote lijnen. Mensen werden overspoeld met informatie, onpersoonlijke informatie, en men had behoefte aan tastbare verhalen, verhalen waarmee men zich kon identificeren. De lezer had behoefte aan persoonlijke reacties van individuen, in de vorm van interviews, persoonlijke reportages, commentaren en columns. 'Een zwervend bestaan' is zo'n boek. Het is niet taboebrekend, het geeft niet af op het feminisme, het vormt geen mening over de multiculturele samenleving; het is een boek waarmee iedereen zich kan identificeren.

Ik heb een recensie uitgekozen uit het Algemeen Dagblad van 09-04-1977, recensent onbekend. De schrijver van de recensie is zeer positief over dit boek van Bob den Uyl. Den Uyl combineert humor met ironie en weet door te laten schemeren dat onder die oppervlakte woede 'borrelt'. Bob den Uyl weet het boek echter zo te schrijven dat 'Een zwervend bestaan' geen humorloos boek wordt, ook al snijdt Bob onderwerpen aan die inderdaad tot grote ergernissen kunnen leiden.

Ik ben het compleet eens met deze criticus. Ik ook vind dit een geweldig boek, en ik ook heb een lange tijd niet meer zo gelachen als bij het lezen van dit boek.